

Отже, існують багато класифікацій юридичних клінік, які відображають їх різноманіття і дають змогу більш детально розкрити поняття «юридичної клініки».

Література:

1. Соколенко О. Л. Юридична клініка в правоосвітній діяльності. *Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право.* 2009. № 1. С. 40–44.
2. Єлов В. А. Формування окремих професійних навичок роботи з клієнтом студентів юридичних факультетів : навч. посібник для студ. та викладач. ВНЗ та практикуючих юристів. Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського державного університету ім. Л. Українки, 2004. 72 с.
3. Калаченкова К. О. Імітаційна клініка як засіб формування компетентностей студентів юридичних спеціальностей. *Правничий часопис Донецького університету.* 2018. № 1–2. С. 155–163.
4. Єлов В. А., Молібог С. І., Павленко Д. Г. Юридична клініка : навч. посібник. Київ : Школяр, 2004. 315 с.
5. Молдаван В. В., Кацавець Р. С. Юридична клініка : навч. посібник. Київ, 2007. 224 с.
6. Галай А. О. Юридична клініка як суб'єкт адміністративних правовідносин. *Бюлетень Міністерства юстиції України.* 2013. № 4. С. 66–73.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-11>

ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ДЕРЖАВОЗНАВЧОГО СПРЯМУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ПАРАДИГМИ МУНІЦИПАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

Петришина Марина Олександрівна

*кандидат юридичних наук, доцент, с.н.с. відділу правового регулювання
структурно-технологічного та регіонального інноваційного розвитку*

*Науково-дослідний інститут правового забезпечення
інноваційного розвитку*

*Національної академії правових наук України
м. Харків, Україна*

Важливою складовою освітнього процесу є викладання дисциплін державознавчого спрямування таких, як теорія держави і права, історія держави і права, державне будівництво і місцеве самоврядування,

муніципальне право тощо. Ці дисципліни допомагають майбутнім фахівцям краще розуміти принципи функціонування держави, її органів, політичні процеси, основи права. Водночас, дисципліни державознавчого спрямування не обмежуються підготовкою фахівців, а допомагають формувати у здобувачів освіти цілісне розуміння функціонування сучасної держави, знання у сфері вихідних доктринальних засад державознавства, права, політики, соціуму а також їх взаємозв'язку та взаємодії.

Хоча дисципліни державознавчого спрямування є складовою частиною освітніх програм, у наш час виникають серйозні проблеми у доктринальному та нормативно-правовому забезпеченні їх викладання. При цьому, питання доктринального та нормативно-правового забезпечення викладання цих дисциплін залишаються недостатньо вивченими самими науковцями.

Необхідність глибокого і системного дослідження й вирішення означених проблем у сфері забезпечення викладання державознавчих дисциплін зумовлена важливими змінами у законодавчій та політичній системі країни і вимагає перегляду та оновлення змісту та форм викладання дисциплін державознавчого спрямування. Не слід забувати, що Україна перебуває в стані перманентного реформування протягом достатньо тривалого часу. Так, з одного боку, стрімкий процес змін як концептуального, так і нормативно-правового характеру здатний вивести країну на новий рівень організації і здійснення державного і муніципального управління, змінити характер її взаємовідносин з громадянами через трансформацію її у бік сервісної держави, подальшої всеохоплюючої цифровізації суспільного і державного життя, зменшення відриву політичної еліти від громадян, від імені та в інтересах яких вона повинна діяти, а також сприяння формуванню «технічно підкованого» ініціативного відповідального патріотичного суспільства [1]. З другого боку, такі стрімкі й кардинальні перетворення, їх деякою мірою хаотичний характер не сприяють покращенню ситуації у цій сфері.

Адже провести аналіз, підготувати і внести зміни до навчальних курсів державознавчих дисциплін не так просто й легко, як може видатися на перший погляд. Тим більше, що до прийняття рішення щодо необхідності розробки і внесення таких змін важливо з'ясувати їх концептуальні засади. Крім того, не йдеться й про автоматичну згоду зі змінами державного життя, політичного процесу, що має місце. Відтак, підходити до вирішення питання про перегляд вже існуючих навчальних курсів дисциплін державознавчого спрямування необхідно виважено: через збирання пропозицій, їх обговорення, узгодження з усіма заінтересованими (та / або відповідальними) суб'єктами і лише

після цього приступати до розробки, затвердження і впровадження таких змін.

Впродовж останніх років в Україні відбуваються важливі події, які прямо або опосередковано вплинули на необхідність оновлення підходів до забезпечення викладання дисциплін державознавчого характеру.

При цьому, однією з найбільш значущих проблем у цій сфері в Україні є недостатня відповідність доктринальних основ державознавчих дисциплін викликам сучасної практики державного і муніципального управління, політичного життя, що може призводити до відставання від так званих розвинутих держав, держав зі сталими демократичними традиціями, а також до зниження якості та ефективності вивчення державознавчих дисциплін. Руйнування застарілої та неефективної системи державного управління, звільнення від привидів радянського союзу обумовлює потребу перегляду парадигми освіти, тобто усталених основ, правил і принципів викладання, у тому числі й дисциплін державознавчого спрямування [2].

Підсумовуючи, можна стверджувати, що означені проблеми безпосередньо впливають на формування майбутнього фахівця. Зумовлена глибокими доктринальними та змінами нормативно-правового регулювання потреба у відповідних фахівцях призводить до об'єктивної необхідності розробки інтегрованих навчальних курсів, які повинні включати вивчення дисциплін, що дають глибинні знання, допомагають виробити нові практичні навички і уміння, а також набути удосконалити «м'які» навички, пов'язані з емоційним інтелектом. Навчальна програма, основною метою якої є підготовка висококваліфікованих фахівців у сфері публічного адміністрування передбачає вивчення як основ державного та муніципального управління, так і особливостей сучасних процесів поглиблення демократизації, охорони і реалізації прав і свобод людини, децентралізації публічної влади, цифровізації, а також проблем вирішення конфліктів, спорів, ведення переговорів, укладення договорів тощо.

У контексті нових викликів та загроз, що постали перед Україною сьогодні, регіони відіграють ключову роль, як у відсічі збройній агресії, підтриманні у робочому стані критично важливих об'єктів інфраструктури, забезпечення гуманітарних, соціальних, військових потреб, так і в закладенні підвалин майбутнього повоєнного відновлення всієї території неподільної унітарної держави Україна [3]. Таким чином, важливо розуміти необхідність використання комплексного підходу у формуванні муніципально-правової політики, одним з факторів формування якої, зокрема, є оновлення підходів до викладання державознавчих дисциплін у закладах вищої освіти.

Література:

1. Петришина М. О. (2021). Проблеми правового регулювання формування та розвитку спроможного місцевого самоврядування в Україні в умовах розбудови економіки Індустрії 4.0. Концепція «Індустрія 4.0»: проблеми впровадження і окремі правові аспекти її реалізації в Україні : монографія / [Є. М. Білоусов, І. В. Борисов та ін.]; за ред. С. В. Глібка. Харків : НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2021. 200 с. п. 7. С. 163–176. Вилучено з: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2021/Industry4.0_21/Part_10.pdf [українською].

2. Петришина М. О. (2022). Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері створення належних організаційних та правових передумов розвитку дослідницьких структур в Україні. Правове забезпечення науково-дослідницької інфраструктури в Україні (теоретико-правовий аспект) : монографія / за ред. А. М. Любич та І. В. Огієнко. Харків : НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2022, 176 с. С. 69–107. https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/monografiya_2022.pdf [українською].

3. Підтримка освіти і науки України під час війни. Вилучено з: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/diyalnist/mizhnarodna-dilnist/pidtrimka-osviti-i-nauki-ukrayini-pid-chas-vijni> [українською].

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-12>

ОБМЕЖЕННЯ СВОБОДИ ПЕРЕСУВАННЯ ТА ВИБОРУ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Поляруш Світлана Іванівна

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права та правоохоронної діяльності

*Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна*

Свобода пересування та вільний вибір місця проживання задекларовані у ст. 33 Конституції України. Однак, в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод з вказівкою строку таких обмежень. У той же час, ст. 64 Конституції України не містить у переліку прав і свобод, що не можуть бути обмежені, ст. 33 Конституції України.